הלכות גירושין פרק א

פרק א: עשרה עיקרי הגט

א.

אין האשה מתגרשת אלא בכתב שיגיע לה, וכתב זה הוא הנקרא **גט**.

ועשרה דברים הן עיקרי הגירושין מן התורה, ואלו הן:

א. שלא יגרש האיש אלא ברצונו,

ב. ושיגרש בכתב, לא בדבר אחר,

ג. ושיהיה ענין הכתב שגירשה והסירה מקנינו,

ד. ושיהיה ענינו דבר הכורת בינו לבינה,

ה. ושיהיה נכתב לשמה,

ו. ושלא יהיה מחוסר מעשה אחר כתיבתו אלא נתינתו לה,

ז. ושיתננו לה,

ח. ושיתננו לה בפני עדים,

ט. ושיתננו לה בתורת גירושין,

י. ושיהיה הבעל או שלוחו הוא שנותנו לה.

ושאר הדברים שבגט, כגון הזמן, וחתימת העדים, וכיוצא בהן - הכל מדברי סופרים:

ב.

ומניין שעשרה דברים אלו מן התורה? שנאמר "**והיה אם לא תמצא חן בעיניו וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ושלחה מביתו**" (דברים כ"ד:א') .

א.

"**אם לא תמצא חן בעיניו**" - מלמד שאינו מגרש אלא ברצונו.

ואם נתגרשה שלא ברצונו - אינה מגורשת.

אבל האשה מתגרשת לרצונה ושלא לרצונה:

ג.

"ב.

"**וכתב**" - מלמד שאינה מתגרשת אלא בכתב.

ה.

"**לה**" - לשמה.

ד.

"**ספר כריתות**" - דבר הכורת בינו לבינה, שלא יישאר לו עליה רשות.

ואם עדיין לא נכרת בינו לבינה - אינה מגורשת, כמו שיתבאר:

ד.

ז."**ונתן בידה**" - מלמד שאינה מתגרשת עד שיינתן הגט לידה, או ליד שלוחה שהוא כידה. או לחצירה, שהכל כידה, כמו שיתבאר.

ג.

"**ושלחה**", שיהיה ענין הגט שהוא המשלח אותה, לא שישלח עצמו ממנה:

ד.

כיצד? כתב לה "הרי את משולחת", "הרי את מגורשת", "הרי את לעצמיך", "הרי את מותרת לכל אדם", וכל כיוצא בזה הענין - הרי זו מגורשת.

וגופו של גט, "הרי את מותרת לכל אדם".

אבל אם כתב לה "איני בעליך", "איני ארוסיך", "איני אישיך" - אין זה גט, שנאמר "ושלחה", לא שישלח עצמו.

וכן הכותב לאשתו "הרי את בת חורין" - אינו גט:

ה.

זה שנאמר בתורה "**ושלחה מביתו**" - אין ענינו שלא ייגמרו גירושיה עד שתצא מביתו, אלא משיגיע הגט לידה גמרו גירושיה, ואף על פי שעדיין היא בביתו, כמו שיתבאר.

לא נאמר "**ושלחה**" אלא שאם גירש ולא הוציאה מביתו - הרי זה כמי שגירש והחזיר גרושתו.

לפיכך צריכה ממנו גט שני, כמו שיתבאר:

ו.

ו.

ומניין שלא יהיה מחוסר מעשה אחר כתיבתו? שנאמר "**וכתב**" "**ונתן**" - מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה הוא הגט הכשר, יצא דבר שמחוסר קציצה אחר הכתיבה.

לפיכך אם כתב הגט על קרן הפרה - נותן לה את הפרה.

ואם חתך הקרן אחר שכתבו, ונתנו לה - אינו גט.

וכן אם כתב במחובר, אף על פי שחתמו בו העדים אחר שתלשו, ונתנו לה - אינו גט:

ז.

אין כותבין במחובר אפילו טופס הגט.

כתב הטופס במחובר, ותלשו, ואחר כך כתב שם האיש ושם האשה והזמן והרי את מותרת לכל אדם, וחתמו ונתנו לה - כשר.

ח.

כתב כל הגט על עלה הזרוע בעציץ נקוב, אף על פי שנתן לה העציץ כולו - הגט פסול, גזירה שמא יקטום.

אבל כותב הוא על חרשו של עציץ ונותנו לה:

ט. - נתינה בתורת גירושין

ט.

ומניין שאינו נותנו לה אלא בתורת גירושין? שנאמר "**ספר כריתות ונתן בידה**" (דברים כ"ד:א') - שיתן אותו בתורת ספר כריתות, אבל אם נתנו לה בתורת שהוא שטר חוב או מזוזה, או שנתנו בידה והיא ישנה, וניעורה והרי הוא בידה - אינו גט.

ואם אמר לה אחר כך, "הרי הוא גיטיך" - הרי זה גט:

י.

אמר לעדים, "ראו גט שאני נותן לה", וחזר ואמר לה, "כנסי שטר חוב זה" - הרי זה כשר, שהרי הודיע את העדים שנתנו בתורת גירושין, וזה שאמר לה שטר חוב מפני שנכלם ממנה:

יא.

המגרש צריך שיאמר לה כשיתן לה הגט, "הרי זה גיטיך", או "הוא גיטיך", וכיוצא בזה.

ואם נתן בידה ולא אמר לה כלום - הרי זה פסול.

במה דברים אמורים, בשלא היה מדבר עמה על עסקי גיטה, אבל אם היה מדבר עמה על עסקי גיטה, ונטל הגט ונתן בידה ולא אמר כלום - הרי זה גט כשר:

ז. שיתננו לה

יב.

גט שהיה מונח על הארץ, ואמר לה, "טלי גיטיך מעל גבי קרקע", ונטלתו, או שהיה קשור על ידו או על יריכו, ושלפתו ממנו, אף על פי שאמר לה אחר שבא לידה, "הרי הוא גיטיך" - אינו גט, שנאמר "**ונתן בידה**" (דברים כ"ד:א'), לא שתקח היא מעצמה, והרי לא נתן לא הוא ולא שלוחו.

אבל אם הרכין לה בגופו או היטה ידו עד ששלפה הגט מעליו, ואמר לה, "הרי זה גיטך" - הרי זה גט:

ח. בפני עדים

יג.

ומניין שיתנו לה בפני עדים, הרי הוא אומר "**על פי שני(ם) עדים וכו' יקום דבר**" (דברים י"ט:ט"ו), ואי אפשר שתהיה זו היום ערוה, והבא עליה במיתת בית דין, ולמחר תהי מותרת בלא עדים.

לפיכך אם נתן לה הגט בינו לבינה, ואפילו בעד אחד - אינו גט.

יד.

במה דברים אמורים? שהיה הגט בכתב ידי סופר, אבל אם כתב הבעל הגט בכתב ידו, וחתם עליו עד אחד, ונתנו לה - הרי זה גט פסול:

טו.

תקנת חכמים היא שיהיו העדים חותמין על הגט, שמא יתן לה הגט בפני שנים, וימותו, ונמצא הגט שבידה כחרש מחרשי האדמה, שהרי אין בו עדים, לפיכך תיקנו שיעידו מתוכו.

ואף על פי שהעדים בתוכו - נותנו לה בפני שנים, בין אותם החתומים עליו בין בפני שנים אחרים, שעיקר הגירושין בעדי מסירה:

טז.

חתמו בו שנים, ועבר ונתנו לה בינו לבינה, או שנמצאו עדי מסירה פסולין - הרי זה כשר, הואיל ועדים שבו כשרים, והרי הגט יוצא מתחת ידה.

ויש מן הגאונים שהורה שהוא פסול.

יז.

העידו מתוכו פסולים, אפילו אחד פסול ואחד כשר, ונתנו לה בפני שני עדים כשרים - הרי זה פסול, שנמצא כמזויף מתוכו:

יח.

הרחיק את העדים מן הכתב מלא שתי שיטים - פסול.

וכמה ירחיק את העדים מן הכתב? פחות מכדי שתי שיטין, כדי שיהיו נקראים עמו.

במה דברים אמורים, בשהיה הגט יוצא מתחת ידה ולא היו שם עדי מסירה.

אבל אם מסרו לה בעדים, אף על פי שהן מרוחקין הרבה ואין נקראין עמו, ואף על פי שאין חותם עליו עד כלל - הרי זה כשר, שעיקר הגירושין בעדי מסירה:

יט.

העדים שנותנין הגט בפניהם - צריכין לקרותו, ואחר כך יתננו לה.

ואם נתנו לה בפניהם תחילה - חוזרין וקורין אותו אחר שנתן לה.

קראוהו והוא ביד הבעל או ביד שלוחו, והחזירוהו לו, וחזר הוא והכניסו לתוך ידו, ונתנו לה - חוזרין וקוראין אותו.

כ.

לא קראוהו, אלא נטלתו וזרקתו לים או לאש - הרי זו מגורשת, הואיל וקראוהו תחילה אין חוששין לו שהחליפו.

ולא עוד, אלא אפילו אמר הבעל, "שטר אחר היה, ולא היה הגט שקראתם" - אינו נאמן, והרי זו מגורשת:

כא.

הרי שלא קראו הגט בתחילה, ונתן לה גט בפניהם, וזרקתו לאור או לים, אף על פי שהבעל אומר, גט כשר היה - הרי זו ספק מגורשת.

כב.

זרק לה הגט לחצירה לבין החביות בפני עדים, וביקשו ומצאו מזוזה או שטר אחד - אין חוששין לה, שזה הנמצא הוא שזרק.

נמצאו שם שתים שלש מזוזות או שטרות - חוששין שמא גט שזרק גררוהו עכברים, והרי זו ספק מגורשת:

כג.

העדים שחותמין על הגט צריכין להיותן יודעין לקרות ולחתום.

אם אינן יודעין לקרות - קורין לפניהן והן חותמין, והוא שיכירו לשון הגט.

ואם אינן יודעין לחתום - רושמין להן הנייר ברוק וכיוצא בו מדבר שאין רישומו מתקיים, והן כותבין על הרושם.

ואין עושין כן בשאר שטרות, קל הוא שהקלו בגיטי נשים כדי שלא יהיו בנות ישראל עגונות, הואיל וחתימת העדים בגט מדבריהם, כמו שביארנו:

כד.

אף על פי שחתימת העדים בגט מדבריהם, התקינו שיהיו העדים מפרשין שמותיהן בגט.

וכן, התקינו בעדי הגט שאין חותמין אלא זה בפני זה, ואם חתמו זה שלא בפני זה - הרי זה גט פסול.

וכן, תיקנו חכמים שיכתוב זמן בגט, ומקום כתיבתו, כשאר השטרות. שמא תהיה אשתו קרובתו, ותזנה כשהיא תחתיו, ויכתוב לה גט אחר הזנות ויתן לה, ואם לא יהיה בו זמן יכולה לומר, "קודם הזנות

נתגרשתי", לפיכך תיקנו זמן בגיטים:

כה.

גט שיש עליו עדים ואין בו זמן, או שהיה מוקדם או מאוחר, או שנכתב ביום ונחתם בלילה שלאחריו, אף על פי שעוסקין באותו ענין, כתב את הגט בירושלים וטעה וכתב בלוד - כל אלו פסולין, עד שיחתמו בו בזמן כתיבתו ובמקום כתיבתו:

כו.

חתך ממנו הזמן ונתנו לה, או שלא כתב שם היום אלא בשבת ראשונה או שניה מחודש פלוני, או בחודש פלוני, או בשנה פלונית ולא הזכיר החודש, אפילו כתב בשבוע פלוני - כשר.

וכן אם כתוב בו "היום גירשתיה" - כשר, שמשמעו היום הזה שיצא בו הגט:

כז.

וכן, תיקנו שיהיו מונין בגיטין למלכות אותו הזמן, משום שלום מלכות. כתב למלכות שאינה מלכות אותה המדינה, או לבנין הבית, או לחורבן הבית,

אם דרך אנשי אותו מקום למנות בו - הרי זה כשר,

ואם אין דרכן למנות בו, - הרי זה פסול.

וכבר נהגו כל ישראל למנות בגיטים או ליצירה, או למלכות אלכסנדרוס מקרון, שהוא מנין שטרות.

ואם כתב לשם מלכות אותו זמן במדינה שיש בה רשות אותה מלכות - הרי זה כשר:

האומר לשנים, "כתבו וחתמו ותנו גט לאשתי", ונתאחר הדבר ימים או שנים, או שנמצא הגט בטל והוצרכו לכתוב לה גט אחר כשר אחר כמה שנים, כמו שיתבאר, - הרי אלו כותבין זמן הכתיבה ומקום הכתיבה, לא הזמן שאמר להן הבעל בו כתבו ולא אותו המקום.

כיצד, היו בירושלים כשאמר להם, והיו עומדין בתשרי, ונתאחרו עד ניסן והרי הן בלוד - כותבין זמן הגט מניסן ובלוד, ששם נכתב הגט, כשאר שטרות: